

Гаращук О. В.

*доктор економічних наук, професор,
начальник відділу комунікацій та міжнародного співробітництва
Державної служби якості освіти України*

Куценко В. І.

*доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
головний науковий співробітник
відділу природно-техногенної та екологічної безпеки
Державної установи «Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку Національної академії наук України»*

Garashchuk Olena

*Doctor of Economic Sciences, Professor
Department Head of Communications and International Cooperation
State Service of Education Quality of Ukraine*

Kutsenko Vira

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Honored Scientist of Ukraine,
Chief Researcher of Department of Natural-Technogenic and Environmental Safety
Public Institution «Institute of Environmental Economics
and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine»*

ІМПЕРАТИВ УДОСКОНАЛЕННЯ БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ: РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ В ЙОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННІ

Анотація. Статтю присвячено проблемним питанням удосконалення безпекового середовища для життєдіяльності людини та ролі освіти в його досягненні. У цьому контексті розкрито сутнісні ознаки безпекового середовища, вплив на нього економічних, соціальних, культурологічних та інших чинників. Підкреслено особливо суттєву роль освіти в забезпеченні безпекового середовища. Розкрито важливість формування освітнього чинника на інноваційній основі. Зазначено, що активне впровадження в освітню діяльність інновацій сприяє досягненню якості освітніх послуг. Відзначено важливість участі роботодавців у розробленні навчальних програм та планів, підготовці підручників і навчальних посібників, у розробленні кваліфікаційних характеристик і відповідних стандартів якості, а також у створенні спільних виробничо-освітніх інноваційних структур. Поряд із тим досліджено основні проблеми, пов'язані із забезпеченням динамічного розвитку освітньої сфери, та висвітлено проблеми, що потребують вирішення.

Ключові слова: національна безпека, соціальна безпека, безпекове середовище, інновації, освітня сфера.

*Життя суспільства керується законами,
що не залежать від свавілля будь-кого*
Л. Мечников

Вступ та постановка проблеми. Нинішній етап розвитку людської цивілізації характеризується тим, що питання національної безпеки набувають ролі та значення найважливіших і найскладніших серед усіх явищ суспільного життя. Це зумовлюється тим, що нині сфера національної безпеки зазнає впливу значних змін під дією як внутрішніх, так і зовнішніх загроз. При цьому важливим складником національної безпеки є соціальна безпека. Загалом соціальна безпека – це категорія, що характеризує ступінь захищеності життєво важливих інтересів, прав і свобод особи, суспільства, держави від внутрішніх та зовнішніх загроз або ступінь відсутності загроз правам і свободам людини, базовим інтересам і цінностям суспільства та держави.

Стан соціальної безпеки безпосередньо залежить від становища існуючого у соціальній сфері. Кризова ситуація нині спостерігається практично в усіх галузях соціальної сфери України: освіті, науці, культурі, охороні здоров'я. Основними ознаками цього є низький рівень конкурентоспроможності країни, недостатній рівень залучення вну-

трішніх і зовнішніх інвестицій, суттєве погіршення середовища життєдіяльності населення, а саме: якості повітря, питної води, що негативно впливає на стан громадського здоров'я. Поряд із цим відбувається руйнація усталеної організації життя суспільства. Водночас, на жаль, негативні процеси продовжують наростати як в економіці у цілому, так і в соціальній сфері зокрема [1]. Так, відсутня економічна стабільність, натомість мають місце низький життєвий рівень населення, системна криза суспільства, що у цілому являють собою загрозу національній безпеці та соціальній безпеці як її складнику.

Основними документами, що регулюють питання національної безпеки в Україні, є Указ Президента України «Про стратегію національної безпеки України» та Закон України «Про основи національної безпеки України». Їх реалізація сприяє забезпеченню соціальної безпеки та протидії суспільним викликам і загрозам, мінімізації їхнього впливу на нашу країну, що сьогодні значно посилюються. Зокрема, лише поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) зумовлює руйнацію сталого способу

життя, зростання показників безробіття, зниження рівня продовольчої безпеки, а також посилює негативний вплив на розвиток сфери послуг і забезпечення населення якісними послугами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ці та інші проблеми, пов'язані з формуванням і вдосконаленням безпечного середовища життєдіяльності людини та ролі у цьому процесі інноваційної освіти, досліджують багато науковців: Ю. Битяк, Д. Галат, Б. Данилишин, М. Долішній, Г. Іванець, В. Ліпкан, С. Мосов, Н. Нижник, В. Оніщенко, М. Павлюк, В. Пилипчук, К. Савчук, С. Федуняк, М. Чепелева, Л. Шипілова, Ю. Щербань, І. Яковюк та ін. У працях зазначених авторів звертається увага на роль освіти в забезпеченні безпечного середовища для життєдіяльності людини.

Автори вищезазначених досліджень відзначають, що безпечне середовище має сприяти зростанню рівня добробуту громадян, виробленню надійного механізму подолання різного роду загроз і конфліктів [2]. У цілому названі автори сходяться на необхідності зміцнення безпекового середовища та забезпечення сталого розвитку, а також досягнення соціальної безпеки, гарантування захисту національних інтересів та цінностей і відповідності останніх сучасній ситуації.

Метою даної роботи є аналіз стану безпекового середовища в напрямі його поліпшення, у тому числі за рахунок розвитку функціонуючої на інноваційній основі освітньої сфери та підвищення освітнього рівня населення.

Результати дослідження. Сучасний стан економіки та суспільного життя України потребує зміцнення безпекової ситуації, що передбачає необхідність формування безпекового середовища для забезпечення безпеки особи, суспільства, держави. Нашій країні, як і багатьом країнам світу, сьогодні притаманне посилення проявів негативних явищ, таких як техногенні катастрофи, організована зло-

чинність та ін., які породжують ризики та загрози соціальної безпеці, пов'язані з економічним, культурним й інформаційним життям.

Тому в цих умовах важливим є формування безпекового середовища, що дає змогу кожному громадянину суспільства та держави швидко адаптуватися до різноманітних змін, підтримувати стабільне функціонування соціально-економічного розвитку шляхом мінімізації внутрішніх і зовнішніх уразливостей.

В Україні триває процес визначення національних інтересів, властивих демократичній державі, що прагне стабілізації внутрішньої ситуації, а також створення умов для подальшого розвитку та забезпечення соціальної безпеки і сталості в країні. За даними соціологічних опитувань, понад 72% громадян України одними з найнебезпечніших соціальних загроз вважають збройний конфлікт на Сході країни, зниження економічного та науково-технічного потенціалу, девальвацію національної валюти, зниження платоспроможності громадян тощо.

Для подолання зазначених проблем, забезпечення соціальної безпеки та сталого розвитку нашої країни необхідно задіяти відповідні умови та ресурси. Серед останніх – розвиток освіти на інноваційній основі, що сприяє зростанню продуктивності праці, динамічному соціально-економічному розвитку, реалізації основних функцій галузі освіти (рис. 1).

Вищезазначені функції, як свідчить практика, є такими, що реалізація однієї з них підсилює значимість іншої у формуванні безпекового середовища. Досягнення цього має особливе значення, адже нині спостерігається дисбаланс, незбалансованість підходів до визначення напрямів зміцнення безпекового середовища, зменшення кількості викликів і загроз.

У Законі України «Про освіту» зазначається, що, незважаючи на безліч завдань, які стоять перед освітньою

Рис. 1. Основні функції освітньої галузі

Джерело: авторська розробка

галузю, основними її завданнями є забезпечення всебічного розвитку людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей; формування цінностей та потрібних для успішної самореалізації компетентностей; виховання відповідальних громадян, здатних до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і забезпечення на цій основі інтелектуального потенціалу українського народу; підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [3].

Досягнення цього можливе завдяки забезпеченню розвитку освіти на інноваційній основі, високого рівня її якості. До критеріїв якості діяльності закладів освіти щодо надання освітніх послуг слід віднести:

- діяльність щодо розділення «якості освітніх послуг», «якості освітньої діяльності» навчального закладу під час аналізу ефективності останньої;

- доцільність використання триступеневої внутрішньовузівської системи забезпечення якості підготовки фахівців тощо.

Якість освітніх послуг характеризується і залежить від якості опрацювання відповідних проектів та якості відповідних освітніх ресурсів, а також якості здійснюваного процесу навчання за певними спеціальностями. Згідно із зазначеними критеріями, приміром, випускник сучасної школи має володіти: компетентностями, перш за все, у природничих науках і технологіях; інформаційно-цифровими компетенціями; умінням навчатися протягом життя; загальнокультурною грамотністю; екологічною грамотністю; засадами здорового способу життя [4].

У вищій школі підвищення якості підготовки кадрів передбачає передусім посилення в процесі навчальної діяльності розвитку фундаментальних і прикладних досліджень по пріоритетних напрямках та активне впровадження нових, більш ефективних технологій на основі інтеграції освіти, науки, інноваційної діяльності, тобто переведення навчальної діяльності на інноваційні засади.

До речі, термін «інновація» вперше був зафіксований ще в 1297 р. у французькій мові, а в англійській – у 1553 р. як визначення нового в лінгвістиці і правознавстві, тобто у соціально-культурних сферах діяльності. У XIX ст. це поняття почало використовуватися для характеристики асиміляції різних етнічних груп, а в XX ст. цей термін став багатоаспектним, визначаючи нове в усіх сферах людської діяльності.

В освітній сфері інноваційна діяльність виступає обов'язковим професійним елементом для всієї освітньої системи, а також необхідною умовою для забезпечення сталого розвитку. Водночас, скажімо, в освітній діяльності впровадження інновацій зумовлюють такі явища, як: швидке старіння знань; інтенсивність інформатизації суспільства; повільність передачі соціального досвіду; організаційно-структурна криза системи освіти [5; 6].

Історія свідчить, що нині у соціально-економічному розвитку найбільшого успіху досягають ті країни, які володіють ефективною освітньою системою, сформованою на інноваційній основі, функціонування якої сприяє

розвитку здібностей тих, хто навчається, зміцненню інтелектуального потенціалу країни у цілому [7; 8].

Розвиток освіти на інноваційній основі зумовлений також процесами, що відбуваються в освітній сфері останнім часом, участю освітньої галузі в поліпшенні соціально-економічної ситуації в країні, а також оптимізацією освітніх структур, зміцненням зв'язків освітньої галузі з економічною та соціальною сферами, посиленням ролі освіти у формуванні безпечового середовища життєдіяльності людини в країні тощо.

В основі інноваційного навчання покладено здатність постійно вдосконалювати нині існуючу систему освіти та успішна реалізація таких функцій освітньої галузі, як:

- генерація знань, тобто представлення останніх у формі теорії та законів;

- їх трансляція в навчальній діяльності, що являє собою свого роду каркас саморозвитку особистості;

- асиміляція знань, умінь і навичок.

Статистика свідчить, що в закладах освіти України останнім часом активно впроваджуються різного виду новачки, які стосуються не лише безпосередньо освітньої діяльності, а й навчальних планів, структури управління освітньою діяльністю, форм організації навчально-професійного та науково-дослідницького процесу, сфери міжнародного співробітництва тощо. Усе це сприяє підвищенню якості підготовки кадрів, формуванню якісного як освітнього, так і людського капіталу.

Результати наших досліджень свідчать, що впровадження інновацій у всі елементи освітнього процесу сприяє підвищенню ефективності останнього, як, до речі, і тісна співпраця освіти з бізнесом, що може виявлятися у встановленні певного замовлення, зокрема закладам вищої освіти на підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації фахівців, організацію цільової конкурсної підготовки кадрів. Поряд із цим важливою є участь роботодавців у розробленні навчальних програм та у формуванні компонента навчальних планів, у підготовці підручників і навчальних посібників, у розробленні кваліфікаційних характеристик й відповідних стандартів якості¹, а також у створенні спільних виробничо-освітніх інноваційних структур тощо [9–11].

Разом із тим життя підтверджує, що представникам бізнесу необхідно глибше відчувати свою відповідальність перед суспільством за підвищення активності стосовно досягнення найповнішого узгодження між цілями розвитку освіти на інноваційній основі й соціально-економічного розвитку країни у цілому.

Особливо ефективним у забезпеченні умов для успішної та ефективної життєдіяльності людини є середовище, в якому досягається інтеграція освітньої сфери в єдиний освітній простір та для якого характерним є перехід від інформаційно-когнітивного (знаннево-просвітницького) стану освіти до культурно-історичного (особистісного) освітнього простору. У його основі:

- усвідомлення важливості глобальних проблем розвитку освітньої сфери;

- збільшення різноманіття суспільних процесів, прояв ознак постіндустріального суспільства;

- визнання об'єктивності необхідності різноманіття та гнучкості мислення у сприйнятті навколишнього світу;

¹ В Україні основними стандартами, що регламентують управління якістю, є:

- система управління якістю. Основні положення та словник (ISO 9000-2000) : ДСТУ ISO 9000-2001, де описано основні положення систем управління якістю та встановлює відповідну термінологію;

- система управління якістю. Вимоги (ISO 9001-2000) : ДСТУ ISO 9001-2001, де визначено підстави та процедури опрацювання й впровадження системи;

- система управління якістю. Наставни щодо поліпшення діяльності (ISO 9004-2000) : ДСТУ ISO 9004-2001, де визначено настанови щодо постійного поліпшення загальних показників діяльності та ефективності організації тощо.

– урахування безпосереднього впливу проектно-діяльної підготовки фахівців на конкурентоздатність вітчизняної продукції на світових ринках і на добробут нації у цілому.

Водночас кожна освітня ланка має виконувати властиві саме їй основні функції. Ураховуючи, що в освітній сфері України якісного прориву ще не досягнуто, важливо подальші зусилля спрямовувати на:

– забезпечення консолідації в зазначеному напрямі усього наявного науково-освітнього потенціалу;

– більш чітку координацію наукових досліджень у контексті досягнення постійного підвищення якості освітніх послуг;

– підтримку наукових шкіл, які здійснюють подібні дослідження, активно використовуючи при цьому копінг (англ. coping – долати) [12; 13].

Усе зазначене може бути досягнуто двома шляхами, а саме: зі збереженням індивідуальності кожної національної системи; зі стандартизацією всіх проміжних етапів навчання, методів і результатів.

В умовах інтеграції України у світовий освітній простір важливо постійно вдосконалювати нормативні документи, визначаючи зміст інноваційної освіти. Останні мають також постійно корегуватися в напрямі оновлення їхньої кваліфікаційної характеристики з урахуванням нових завдань і функцій.

У цьому контексті основними пріоритетами розвитку освіти мають бути:

– сприяння забезпеченню подальшого соціально-економічного розвитку України;

– зміцнення її демократичних інститутів та зростання ролі фундаментальних цінностей, які забезпечують добробут, безпеку, соціокультурний прогрес;

– зміцнення засад громадянського суспільства;

– досягнення економічної безпеки шляхом проведення зваженої бюджетної політики з метою зменшення бюджетного дефіциту та забезпечення його покриття;

– підтримка і стимулювання активності на внутрішньому ринку через забезпечення платоспроможного попиту на ньому;

– розвиток малого й середнього бізнесу та подолання безробіття;

– підвищення ефективності системи забезпечення національної, у тому числі соціальної безпеки, внаслідок чого Україна має бути здатною власними силами протидіяти кризам на ранніх стадіях;

– забезпечення інтеграції нашої країни в європейський і євроатлантичний цивілізаційний простір, його соціальні та безпекові структури;

– зміцнення стратегічного партнерства та зв'язків України з країнами Європи;

– блокування спроб односторонньої іноземної соціальної та інформаційної експансії та домінування їх над українським суспільством [14].

Висновки. У нашій країні, як свідчать результати проведених нами досліджень, спостерігається розвиток багаторівневої системи освіти, поєднання різних траєкторій підготовки кадрів. Освіта відіграє важливу роль у забезпеченні оптимальних умов для діяльності людини, для створення кожному громадянину відчуття безпечного середовища.

Завдяки розвитку освітньої галузі відбувається соціалізація суспільства, накопичення людського капіталу в процесі засвоєння тими, хто навчається, знань, здібностей і навичок, а також створюються стабільні та значущі елементи розвитку соціального середовища та найбільш типові форми і засоби ефективного вирішення різних соціальних проблем.

Успішному досягненню зазначеного, як свідчить практика, сприяє активне впровадження в освітню діяльність інформаційно-комунікаційних технологій. Інтернет дає змогу прискорювати формування в Україні соціальної безпеки, при цьому Інтернет-технології відкривають потенційно необмежені можливості для підвищення якості освітніх послуг.

Разом із тим ще досить гострими залишаються проблеми стосовно забезпечення активної участі освітньої галузі в поліпшенні безпекового середовища для кожної людини і суспільства.

У цьому контексті перед освітою постають завдання, що потребують розв'язання. Серед них:

– досягнення подальшого розвитку зазначеної галузі на інноваційній основі;

– сприяння розширенню інтелектуального, економічного і культурного простору;

– формування нового покоління інтелектуальної еліти, здатної забезпечити реалізацію інтересів населення України в багатоконфесійному просторі;

– поліпшення підготовки фахівців, перш за все, для освітньої, наукової, культурної та інших видів економічної діяльності;

– посилення фундаментальних і прикладних досліджень із пріоритетних видів діяльності;

– розроблення та впровадження принципово нових, більш ефективних технологій на основі інтеграції освітньої, наукової та інноваційної діяльності тощо.

Успішне розв'язання зазначених завдань дасть змогу підвищити стан соціальної безпеки в країні; досягти зростання соціально-економічних індикаторів, розглядаючи їх як реакцію на соціально-культурну динаміку розвитку як цивілізації у цілому, так і українського суспільства зокрема.

Список використаних джерел:

1. Криза в Україні: зони ураження. Погляд соціологів / упоряд. М.О. Шульга. Київ : Бізнесполіграф, 2010. 104 с. URL: <https://i-soc.com.ua/assets/files/library/zagroza.pdf>.
2. Вонсович О. Стан національної безпеки в сучасній геополітичній ситуації. *Політичний менеджмент*. 2002. № 1–2. С. 177–185.
3. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII. Редакція від 02.10.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
4. Аббас Н. Принципи педагогіки партнерства. Програма модернізації та розвитку НВК на 2019–2024 рр. *Директор школи*. 2021. № 1–2. С. 64–72.
5. Борейко Н.М., Параниця С.П. Соціальна безпека як потенціал розвитку регіону. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 123–126.
6. Гарашук О.В., Куценко В.І. Якісна освіта – інструментарій сталого розвитку (питання теорії та практики) ; Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». Київ : ДУ ІЕПСР НАН України, 2019. 144 с.
7. Пасічний Р. Національна безпека України в епоху глобалізації. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2012. Вип. 24. С. 108–112.

8. Буткалюк В.А. Достойная жизнь населения как ключевое условие успешного реформирования страны. *Економіка: теорія та практика*. 2016. № 1(7). С. 31–37.
9. Стан та перспективи соціальної безпеки в Україні: експертні оцінки : монографія / О.Ф. Новікова та ін. ; Львівський регіональний інститут державного управління НАДУ ; НАН України, Інститут економіки промисловості. Київ ; Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. 184 с.
10. Соціальна безпека: теорія та управлінська практика : монографія / І.Ф. Гнибіденко та ін. ; Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. Київ : КНЕУ, 2006. 292 с.
11. Куценко В.І. Соціальна сфера: реальність і контури майбутнього (питання теорії і практики) : монографія / за наук. ред. д.е.н., проф., академіка НАН України Б.М. Данилишина ; РВПС України НАН України. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2008. 818 с.
12. Каланчик О. Копінг у роботі педагогів. *Управління освітою*. 2021. № 4. С. 14–17.
13. Поникарова В.Н. Профессиональное копинг-поведение педагогов инклюзивного образования – модель и технологии сопровождения : монография. Гамильтон, Канада : Издательство Accent Graphics Communications & Publishing, Premier Publishing, 2018. 188 с. URL: http://ppublishing.org/upload/iblock/953/Mono_Ponikarova.pdf.
14. Стратегія національної безпеки України на 2010–2015 рр. Розділ 2. Стратегічні цілі, пріоритети та завдання політики національної безпеки України / Д. Василенко та ін. ; Центр дослідження міжнародних відносин. 16.11.2009. URL: <http://cs.cirs.kiev.ua/en/component/content/article/98--2010-2015-.html?start=4>.

References:

1. Compiler Shul'ha, M.O. (2010). Kryza v Ukrayini: zony urazhennya. Pohlyad sotsiologiv [The crisis in Ukraine: affected areas. The view of sociologists]. Kyiv: «Drukarnya Biznespolihraf», Ltd. Retrieved from <https://i-soc.com.ua/assets/files/library/zagroza.pdf> [in Ukrainian].
2. Vonsovuch, O. (2002). Stan natsional'noyi bezpeky v suchasnyy heopolitychniy sytuatsiyi [The state of national security in the current geopolitical situation]. *Politychnyy menedzhment*, 1–2, 177–185 [in Ukrainian].
3. Law of Ukraine "On education" No. 2145-VIII. Edited on 02.10.2021. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
4. Abbas, N. (2021). Pryntsypry pedahohiky partnerstva. Prohrama modernizatsiyi ta rozvytku Navchal'no-Vyrobnychykh Kompleksiv na 2019–2024 roky [Principles of partnership pedagogy. Program of modernization and development of Training and Production Complexes for 2019–2024]. *Dyrector shkoly*, 1–2, 64–72 [in Ukrainian].
5. Boreyko, N.M., Paranytsya, S.P. (2020). Sotsial'na bezpeka yak potentsial rozvytku rehionu [Social security as a potential for regional development]. *Ekonomika ta derzhava*, 5, 123–126 [in Ukrainian].
6. Garashehuk, O.V. & Kutsenko, V.I. (2019). Yakisna osvita – instrumentariy staloho rozvytku (putannya teoriiy ta praktyky) [Quality education – tools for sustainable development (issues of theory and practice)]. Kyiv: DU IEPSR NAN Ukrayiny [in Ukrainian].
7. Pasichnyy, R. (2012). Natsional'na bezpeka Ukrainy v epokhu hlobalizatsiyi [National security of Ukraine in the era of globalization]. *Ukrayins'ka natsional'na ideya: realiyi ta perspektyvy rozvytku. Zbirnyk naukovykh prats'* [Ukrainian national idea: realities and prospects of development: Collection of scientific works]. L'viv, issue 24, pp. 108–112 [in Ukrainian].
8. Butkalyuk, V.A. (2016). Dostoy'naya zhizn' naseleniya kak kluchevoye usloviye uspeshnogo reformirovaniye strany [A dignified life of the population as a key condition for the successful reform of the country]. *Ekonomika: teoriya ta praktyka*, 1(7), 31–37 [in Russian].
9. Novikova, O.F., Sydorhuk, O.H., Pan'kova, O.V. etc. (2018). Stan ta perspektyvy sotsial'noyi bezpeky v Ukrayini: ekspertni otsinky: Monohrafiya [Status and prospects of social security in Ukraine: expert assessments: Monograph]. Kyiv, L'viv: LRIDU NADU [in Ukrainian].
10. Hnybidenko, I.F., Kolot, A.M., Rohovyyi, V.V. etc. (2006). Sotsial'na bezpeka: teoriya ta upravlins'ka praktyka: Monohrafiya [Social security: theory and management practice: Monograph]. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
11. Kutsenko, V.I. (2008). Sotsial'na sfera: realnist' i kontury maybutn'oho (pytannya teoriiy i praktyky): Monohrafiya [Social sphere: reality and contours of the future (questions of theory and practice): Monograph]. Nizhyn: "Vydavnytstvo «Aspekt-Polihraf», Ltd. [in Ukrainian].
12. Kalanchyk, O. (2021). Kopinh u roboti pedahohiv [Coping in the work of teachers]. *Upravlinnya osvityou*, 4, 14–17 [in Ukrainian].
13. Ponikarova, V.N. (2018). Professional'noye koping-povedeniye pedagogov inklyuzivnogo obrazovaniye – model' i tekhnologii soprovozhdeniya: Monohrafiya [Professional coping behavior of teachers of inclusive education – model and technologies of support: Monograph]. Hamilton: Accent Graphics Communications & Publishing, Premier Publishing. Retrieved from http://ppublishing.org/upload/iblock/953/Mono_Ponikarova.pdf [in Russian].
14. Vasylenko, D., Halat, D., Pavlyuk, M., Shcherban', Yu., Chepeleva, M., Sannohe, O., Savchuk, K. (2009). Stratehiya natsional'noyi bezpeky Ukrainy na 2010-2015 rr. Rozdil 2. Stratehichni tsili, priorytety ta zavdannya polityky natsional'noyi bezpeky Ukrainy [National Security Strategy of Ukraine for 2010-2015 Section 2. Strategic goals, priorities and objectives of the national security policy of Ukraine]. Tsenter doslidzhennya miznarodnykh vidnosyn [Center for the Study of International Relations]. Retrieved from <http://cs.cirs.kiev.ua/en/component/content/article/98--2010-2015-.html?start=4>

ИМПЕРАТИВ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СРЕДЫ БЕЗОПАСНОСТИ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЧЕЛОВЕКА: РОЛЬ ИННОВАЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ЕЁ ОБЕСПЕЧЕНИИ

Аннотация. Статья посвящена проблемным вопросам совершенствования среды безопасности для жизнедеятельности человека и роли образования в достижении этого. В приведенном контексте раскрыты существенные признаки указанной среды, влияние на неё экономических, социальных, культурологических и других факторов. Подчеркнута особенно существенная роль образования в обеспечении среды безопасности. Раскрыта важность формирования образовательного фактора на инновационной основе. При этом указывается, что активное внедрение в образовательную деятельность инноваций способствует достижению качества образовательных услуг. Отмечается

важность участия работодателей в разработке учебных программ и планов, подготовке учебников и учебных пособий, а также в разработке квалификационных характеристик и соответствующих стандартов качества и создании совместных производственно-образовательных инновационных структур. Также исследуются основные проблемы, связанные с обеспечением динамичного развития образовательной сферы, и освещены проблемы, требующие решения.

Ключевые слова: национальная безопасность, социальная безопасность, среда безопасности, инновации, образовательная сфера.

THE IMPERATIVE OF IMPROVING THE SAFE ENVIRONMENT OF HUMAN ACTIVITY: THE ROLE OF INNOVATIVE EDUCATION IN ITS PROVISION

Summary. The article is devoted to the problematic issues of improving the safe environment for human life and the role of education in achieving this. Today, issues of national security acquire the role and significance of the most important and one of the most complex among all phenomena of public life. In this context, the essential features of the safety environment, the impact on it of economic, social, cultural and other factors are revealed. The especially significant role of education in ensuring the safety environment is emphasized, and the importance of the formation of the educational factor on an innovative basis is revealed. At the present stage of civilizational development, the greatest achievements in socio-economic progress are achieved by those countries that have an effective educational system developed on an innovative basis, the functioning of which contributes to the development and disclosure of students' abilities, which ensures the strengthening of the intellectual potential of the country and its human capital as a whole. In this regard, the processes taking place in the field of education are being investigated. These processes are primarily associated with the contribution of education to improving the socio-economic situation in the country. They also relate to the optimization of educational structures, strengthening the ties of education with the economic and social spheres, strengthening its role in shaping the environment for the safety of human life. The authors emphasize that the active implementation of innovations in educational activities contributes to the achievement of the quality of educational services. In turn, the quality of educational services is characterized and depends on the quality of the development of the relevant projects, the quality of the corresponding educational resources and the quality of the ongoing learning process in certain specialties. The importance of the participation of employers in the development of curricula and plans, the preparation of textbooks and teaching aids, in the development of qualification characteristics and relevant quality standards, as well as in the creation of joint industrial and educational innovative structures is noted. The main problems associated with ensuring the dynamic development of the educational sphere and requiring their solution are also analyzed.

Key words: national security, social safety, safety environment, innovations, educational sphere.